

Tuusulan museo / Matti Ruotsalainen

Väkivalta voitti niin lain kuin oikeudenkin kohtuudesta puhumattakaan. Se velloi kautta Euroopan runsaana keskiajalla ja 1500-luvulla, se kääntyi laskuun 1600-luvulla ja painui 1800-luvun alkuun tultaessa suunnilleen nykyiselle tasolle.

Rajaloukkaukset ja yhteiskuntarauha

TOISEN MAAILMANSODAN jälkeen silloin tällöin esille pulpahtanut keskustelu Karjalan palauttamisesta on aina sammunut saman tosiasian toteamiseen, sen nimittäin, että valtakuntien välisiä rajoja ei muuteta muutoin kuin sodalla. Historiasta löytyy vain harvoja esimerkkejä rajojen vapaaehtoisesta, osapuolten sopimukseen perustuvasta muuttamisesta. Silloinkin yleensä heikompi osapuoli on taipunut vahvemman tahtoon, koska se ei ole voinut elättää edes hentoa toivetta vaatimuksen menestyksellisestä torjumisesta aseisiin turvautuen. Pääsäännön mukaan valtioitten väliset rajat on määrätty sodalla ja vahvistettu sitä seuranneessa rauhassa. Periaatteessa valtakunnallisten rajojen kulku vastaa sotien kulloistenkin osapuolten sotilaallisia voimasuhteita. Voimakkaampi osapuoli on väkivallalla toteuttanut intressinsä.

Miksi näin – viime kädessä siksi, että kansallisvaltioiden yläpuolella ei ole ollut eikä ole vielääkään pakottamiskykyistä maailmanhallitusta, jonka päätökset sitoisivat kansallisvaltioita. Yhdistyneet kansakunnat tai sitä edeltänyt Kansainliitto eivät ole tätä asemaa saavuttaneet. Kansainvälisessä oikeudessa tarkoitukseen kelpaavia sääntöjä kyllä löytyy, mutta niitä ei välttämättä noudateta, koska niiden rikkomisesta ei seuraa asianmukaista rangaistusta.

TODETTU SYNNYTTÄÄ KYSYMYKSEN siitä, miten valtioitten sisällä meneteltiin sinä aikana, kun pakottamiskykyistä keskusvaltaa puuttui. Sitä puuttui kauan. Ns. esimoderni valtio nousi hahmolleen 1500-luvulla, mutta toteutui vasta 1600-luvulla ja silloinkin sen valta vahvistui vain vähitellen. Esimodernia

valtiota edelsi kyllä valtio sitäkin, ja myös se nojasi periaatteessa – niin kuin oli laita Ruotsissa – valtakunnallisiin lakeihin, joita eritasoiset tuomioistuimet sovelsivat. Valtaa tuolla valtiolla oli kuitenkin niukalti, jopa niukemmin kuin kirkolla, jonka organisaatio perustui kirjallisiin päätöksiin, hiippakunta- ja seurakuntaorganisaatioon ja joka saattoi käytellä niissä oloissa tehokkaita rangaistuksia: panna ja interdiktia. Kärjistäen ilmaisten kuninkaalla tai hänen edustajallaan oli valtaa vain siellä, missä hän liikkui sotajoukko tai ainakin aseellinen seurue mukanaan.

PAIKALLISTA VALTAA KASAUTUI lähinnä linnapäälliköille, joilla oli palkkasotureita käskyvallassaan. Sitä säteili ympäristöön voutien kierrellessä asemiesten tukemina hallintoalueillaan. Linnoitusten verkko oli kuitenkin kovin harvasilmuinen ja linnaläänien voutien mahdollisuudet valvoa laajoja alueitaan sitä myöten heikot. Käytännössä sopimukset korvasivat pakon. Keskiaikaisessa valtiossa jopa verot perustuiivat pitäjäkoh-taisiin sopimuksiin, eivät keskushallinnon määräämiin asukkaita velvoittaviin päätöksiin. Myös kiistojen oikeudelliset ratkaisut toteutuivat osapuolten välisin sopimuksin, jotka julkistettiin käräjillä. Valtakunnallisia lakeja ratkaisuisa ei noudatettu. Mitä näin ollen tapahtui ennen esimodernin valtion syntymistä, siis sellaisen valtion tuloa, joka tukeutui pysyvään armeijaan ja jossa keskushallinnon tahto toteutui ylhäältä alas ulottuvan virkakoneiston välityksellä?

Vastaus on selkeä. Ennen modernin valtion syntymistä meneteltiin muutettavat muuttaen samalla tavalla kuin valtioitten kesken nykyisin. Tehokkaan keskushallinnon ja sitä tottelevan virkahierarkian puuttuessa valtaa käyttelivät suvut, perheet ja yksityiset, vallan määrä kun on aina vakio. Muodollisesti kaikki tapahtui sopimuksin, mutta sopimus-

käytäntö ei merkinnyt olotilaa, jossa ihmisten välinen kanssakäyminen olisi sujunut harmonisesti ja sopusointuisesti. Esimerkiksi maankäytön alueelliset rajat määräytyivät viime kädessä osapuolten voimasuhteitten mukaan.

VIIMEKSI MAINITUSTA ASIAIN-TILASTA on runsaasti todisteita. Väki-valta voitti niin lain kuin oikeudenkin kohtuudesta puhumattakaan. Suomi oli aivan ensimmäisiä maita, joissa 1940-luvulta lähtien alettiin kiinnittää huomiota varhaisten oikeuslähteitten – ns. sakkoluetteloiden ja muutamien varsinaisten tuomiokirjain (myös siviilijutut) – sisältämiin tietoihin väkivallan yleisyydestä ja laajuudesta. Oikeuslähteet 1500-luvulta ja jotkin katkelmat 1400-luvun lopulta pursuilevat tietoja fyysisistä loukkauksista. Teot käsittivät enimmäkseen yhden ainoa mustelman, mutta myös väkilukuarvioihin suhteutetut varsinaiset henkirikokset osoittautuivat tavattoman yleisiksi. Ne edustivat karkeasti laskien 20 tapauksen tasoa vuotta ja 100 000

Ennen modernin valtion syntymistä maankäytön alueelliset rajat määräytyivät viime kädessä osapuolten voimasuhteitten mukaan.

Yksi kiistoja laannuttava tekijä oli koulutettujen maanmittareitten tulo Suomeen 1630-luvulta alkaen.

kehittämä sivilisaatioteoria. Sen mukaan esimoderni valtio monopolisoi väkivallan käytön. Miten se kykeni siihen, jäi avoimeksi. Elias tyytyi vain toteamaan, että väkivaltaisen käyttäytymisen laantuminen sai alkunsa hallitsijan vallan liepeiltä ja aatelista ja levittäytyi sitten rauhanomaisen käyttäytymismallin omaksumisen kautta aikaa myöten alempiin yhteiskuntakerroksiin.

SIVILISAATIOTEORIA SOPI ajallisesti ja osin asiallisestikin väkivallan vähentymisen selitykseksi, mutta se ei ilmoittanut syytä runsaaseen väkivallan viljelyyn ennen modernia valtiota. Teorian valossa ihminen käyttäytyy luonnostaan aggressiivisesti, jos ei jokin ulkopuolinen voima sitä estä. Toisekseen aateli sopi teorian huonosti. Vapaasäädyn keskuudessa väkivaltaisuus säilyi todellisuudessa tuntuvana pitempään kuin muiden väestönsien keskuudessa, ja kaksintaistelujen muodossa se nimenomaan aatelin osalta entisestään yleistyi 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla.

Kuvaillun kansainvälisen tutkimuksen motivoimana palasin uudelleen aiheeseen. Saatoin todeta, että vuosisadanvaihteen 1500 tienoilta säilyneet tuomiokirjat sisälsivät toisenkin ajalle tyypillisen rikoksen väkivallan tekojen ohella:

vieraitten tilusten luvattoman hyväksikäytön. Kyse oli tavallisimmin kylän (jakokunnan) rajapyykkien ylittämisestä. Tietyn kylän talonpojat tunkeutuivat naapurikylän alueelle ja korjasivat mukaansa heinää tai viljaa väittäen tiluksia kyläänsä kuuluviksi. Varsinkin leskivaijien omistamia maakappaleita otettiin muitta mutkitta naapurien haltuun. Näistä omavaltaisuuksista käräjöitiin kerta toisensa jälkeen, ja tuomioissa määrättiin huomattavia sakkoja jommallekummalle osapuolelle. Silti teot jatkuivat miltei vuodesta toiseen. Tuomioista ei välitetty eikä kruunu näy onnistuneen perimään edes omaa kolmannestaan sakoista puhumattakaan, että niitä olisi maksettu kihlakunnalle ja loukatulle osapuolelle. Rajapaikat luettiin tuomioissa aina tarkoin; ne siis kyllä tiedettiin. Ongelmana ei ollut rajojen epäselvyys vaan se, että tuomioita ei noudatettu.

OMISTUSKIISTOIHIN LIITTYI säännönmukaisesti väkivallantekoja. Osapuolet karkasivat toistensa kimppuun ja aiheuttivat vähintään pahoinpitelyjä, joskus miestappojakin, jotka silloin tällöin iskostuivat rajapaikkojen nimeksi

(esim. Miestapetunoja). Verisiä tappeluita esiintyi jo erätalouden ollessa vallalla ja verotuksen perustessa jousilukuun. Asiakirjoissa on 1300-luvulta alkaen tietoja hämäläisten ja savolaisten rajuista yhteenotoista nykyisen Keski-Suomen alueella ja siitä pohjoiseen sijoittuvissa metsissä, jonne kummatkin heimot koettivat ulottaa eränautintansa. Riitoja yritettiin hillitä arvovaltaisilla rajankäynnillä (mm. Kaarle Knuutinpojan suorittaminen), mutta ne jatkuivat samalla tavoin ja samasta syystä – pakottamiskykyisen keskusvallan puuttuessa – kuin kylienkin riidat lyhyemmin tai pitemmin väliajoin. Koska eräomistuksessa esiintyi myös yksityisiä eräalueita (miehenmetsiä jne.), kiistat arvatenkin ulottuivat heimojen sisälle, koskivat pitäjien, kylien ja jopa yksityisten talojen nautintoja.

Kaskenpolton ja peltoviljelyn sekä karjanhoidon yleistyessä rajakiistat seurauksineen selvästikin lisääntyivät. Väestön kasvu vaikutti samaan suuntaan, niin myös sarkajako, joka alkoi Lounais-Suomessa jo 1400-luvulla. Talojen alun perin yksityiset pellonraivaukset, möhkäläiset ja epäsäännöllisen muotoiset

Sanomalehti Pohjalainen, Eetu Sillanpää.

Ylikangas on tutkinut erityisesti väkivallarikollisuuden historiaa.

tilukset liittyivät toisiinsa ja pakottivat kylät yhteisviljelyyn. Keskeinen viljelyalue aidattiin yhteisesti, ja se jaettiin talojen kesken vähintään kuusikynnäräisellä tangolla tiluslohkojen leveyssuuntaan edeten talojen verolukujen mukaisessa suhteessa. Kukin tila sai jokaisella epä-säännöllisellä peltolohkolla omat sarkansa, joita ne käyttivät yksityisesti, vaikka yhteisviljelyn (vainiopakon) puitteissa. Koska sarkoja eivät erottaneet ojat ja koska raja piti vain tähyttää seipäistä sarkojen päissä, erehtyi viljan tai heinän korjaaja helposti vahingossakin naapurin saralle. Niityistä ja kaskimetsistä syntyi riitaa nimenomaan kylien kesken. Siinä oli perimmäinen syy väkivallan runsauteen. Sakkoluetteloihin merkityt yhden mustelman pahoinpitelyt merkitsivät ainoastaan näkyvää heijastumaa niiden taakse peittyvistä omistusridoista, niitä kun ei sakkoluetteloihin kirjattu. Tämä tulkinta keskiaikaisen väkivaltaisuuksien syistä on saanut sittemmin tukea kansainvälisessä tutkimuksessa.

MITEN KUVATUNLAATUISESTA OMAVALTAISUUDESTA päästiin eroon? Yksi kiistoja laannuttava tekijä oli koulutettujen maanmittareitten tulo Suomeen 1630-luvulta alkaen. Varhaiset maanmittarit kävivät erityisesti kylien rajoja ja vahvistivat niiden kulun tarkoin karttapiirroksin, joihin kansanomaisissa jakotoimituksissa ei kyetty. Sovintoajat, joita tilojen kesken jatkui toisen maailmansodan jälkeisiin aikoihin asti, voitiin korvata ”insinööriajalla”, jonka taustalla häämötti kruunun kasvanut arvovalta ja joiden loukkaaminen oli huomattavasti vaikeampaa kuin sovintojakojen. Maanmittarit edustivat modernia valtiota ja sen läsnäolo tuli esille muillakin alueilla. Turkuun 1623 perustettu hovioikeus käytteli kuninkaan tuomiovaltaa, ei enää kansasta kumpuavaa tuomiovaltaa niin kuin käyttelivät alioikeudet. Vuoteen 1634 mennessä lääneihin nimitettiin maaherrat, joiden yhtenä tehtävänä oli valvoa tuomioitten toimeenpanoa. Tässä vaiheessa tilusrajojen loukkaajia alkoivat uhata vangitsemiset ja niihin liittyvät tuomiot, joiden määräämiä lainmukaisia seurauksia täytyi noudattaa. Väkivalta vähentyi nimenomaan valtaväestön – talonpoikien – keskuudessa; se siirtyi sotilaiden ja maattoman väestönosan lohkolle.

Ongelmat eivät kuitenkaan loppuneet tähän. Aatelisvallan aikana 1600-luvulla Ruotsi kietoutui suurvaltasotiin, jotka kuluttivat miespuolista väestöä siinä määrin, että väestömäärä ja viljelyalat suorastaan laskivat

1660-luvulle saakka, jolloin hyökkäyssodat vihdoon loppuivat resurssien niukentumiseen. Läänitysten peruuttaminen kruunulle 1680-luvulta lähtien vei kartanoilta talonpoikien veropäivityöt ja pakotti nämä kilpailemaan työvoimasta talonpoikien kanssa. Nälkävuodet 1690-luvulla leikkasivat neljänneksen – kolmanneksen väestöstä ja vuonna 1700 alkanut suuri Pohjan sota esti väestön kasvun kahdeksi vuosikymmeneksi. Kruunu yritti korjata tilannetta kiristämällä 1700-luvun ensivuosisikymmeninä entisestään jo siihenkin saakka noudatettua työvoimapolitiikkaa. Se velvoitti asetuksin kaikki työkykyiset palvelukseen rangaistuksilla uhaten ja rajoitti talonpoikaistilojen oikeutta pitää omia lapsiaan kotitilalla työssä. Tilojen halkomiset kiellettiin. Ajatuksena oli, että ylimääräinen työvoima valuisi näin talonpoikaistiloilta säätyläisten omistamien kartanoitten, manufaktuurien, ruukkien ja sahojen käyttöön.

VALITTU LINJA OSOITTAUTUI riittämättömäksi. Hattujen (edustivat lähinnä liikemiesaatelia ja suurporvaristoa) päästyä 1738–1739 valtiopäivillä valtaan työvoimapolitiikan suuntaa muutettiin. Lähdettiin siitä, että lisäämällä väestömäärää luotaisiin edellytykset työvoiman kasvavalle tarjonnalle. Niinpä 1740-luvulta alkaen poistettiin tilojen halkomisrajoitukset ja sallittiin torppien rakentaminen talonpoikaismaalle. Ideana oli parantaa alamaisten taloudellisia mahdollisuuksia perustaa perhe ja kohottaa sitä kautta asukaslukea. Myös uudisasutusta suositettiin eikä niin tehty vain siksi, että väestö lisääntyisi vaan myös tarkoituksella kasvattaa elintarvikkeiden tuotantoa. Tätä päämäärää silmällä pitäen hallitus tulkitsi

Lopullisen kuoliniskun yhteisviljelylle toivat maatalouskoulut, koneet ja apulantojen käyttö.

kyltien usein peninkulmittaiset metsämaat kruununmaaksi ja maaherrat myönsivät alueelle uudistilalupia.

Seurauksena oli ankara yhteentörmäys kruunun ja talonpoikien välillä. Metsien arvo 1700-luvulla tasaisesti nousi tukkipuun ja tervan kansainvälisen kysynnän kasvaessa. Talonpojat käyttivät yhteismetsiä periaatteessa tilojensa verolukujen mukaisessa suhteessa ja tulkitsivat yhteisomistuksen sulkevan kruunun omistuksen pois. Uudisasukkaiden tai edes torppareiden pääsyä yhteismetsiin ei hevin sallittu. Maaherrain myöntämät uudisasutusluvut johtivat säännöllisesti oikeudenkäynteihin, jotka saattelivat kiistat kamarikollegioon saakka Tukholmassa. Usein vedottiin vielä kuninkaaseen eli valtaneuvoston oikeudelliseen jaostoon. Ajatus väestön ja viljelyalan paisuttamisesta uudistilain ja torppien avulla hiipui. Talonpojat vierastivat jopa tilojen halkomisia, koska huonekuntien päämiehet halusivat pitää käskyvaltaansa tottelevan työvoiman mahdollisimman suurena. Tervanpoltto ja muut metsänkäytön muodot vaativat runsaasti työvoimaa. Väkirikas talo kykeni tehokkaasti puolustamaan nautintojaan tai laajentamaan niitä naapurien kustannuksella. Metsissä palattiin pitkälti takaisin väkivaltaiseen keskiaikaan. Erityisen epäedullisesti tämä käytäntö vaikutti tilojen nuorimpien poikien ja vävyjen asemaan. He kokivat säännöllisesti sosiaaliamman heikentymisen, joutuivat tyytymään renkimiehen tai mäkitupalaisen osaan.

TÄSSÄ VAIHEESSA KRUUNU tarttui uuteen keinoon: isojakoon. Sille löytyi esikuvia erityisesti saksalaisista ruhtinaskunnista, joissa suurimpana ongelmana oli kartanoitten pyrkimys lohkaista jakokuntien yhteismaista osan käyttöönsä. Ruotsissa kokeiltiin ensin asetusta (1749), joka olisi toteuttanut isojaon jakokunnan viljelijäin yksimielisellä päätöksellä. Tämä tie ei johtanut toivottuun tulokseen. Talonpitäjät torjuivat jaot. Niinpä menettelyä muutettiin. Isojako käynnistyi varsinaisesti vuonna 1757 annetulla asetuksella, jonka mukaan jako pantaisiin toimeen, jos yksikin jakokunnan osakas sitä

Yhteiskuntarauhan aikaansaamiseen tarvittiin siis sekä pakottamiskykyistä valtiota että jakotoimitusten teknistä osaamista, modernia maanmittaustaitoa.

vaatisi. Niissä osissa Ruotsin valtakuntaa, joissa uudistettaisiin verollepano, jako toteutettaisiin viranomaispäätöksellä ilman jakokunnan yhdenkään osakkaan vaatimusta. Koska Pohjanmaalla oli juuri tuolloin meneillään verollepano, jako aloitettiin Laihian pitäjässä jo sanottuna vuonna. Lähivuosina reformi ulotettiin muihin Etelä-Pohjanmaan pitäjiin ja varsin nopeassa tempossa koko eteläiseen Suomeen.

Jakopäätöksen synnyttämisessä käytettiin sekä pakkoa että suostuttelua. Laihialla jakoa vastustaneet vedettiin Turun hovioikeuteen, jossa heidät tuomittiin korkeisiin sakkoihin valtiollisesta, kapinaan vertautuvasta rikoksesta. Menettely osoittaa kouriintuntuvasti, kuinka tehokkaasti moderni valtio saattoi toimia. Keskiäikana tällainen ei olisi tullut kysymykseenkään. Suostutteluperusteena käytettiin erityisesti sitä seikkaa, että jaon jälkeen talolliset saattoivat myöntää torpanpaikkoja ja niin sanottuja verouudistiloja entiselle jakokunnan yhteisomistuksessa olleelle metsämaalle, siis sille osalle metsämaata, joka pyykityksin ja tiluskartoin olisi yksittäiselle tilalle erotettu. Näin kruunun harjoittamasta kolonisaatiosta päästäisiin eroon. Nimenomaan jälkimmäinen peruste puri. Se vastasi tilojen nuorimpien poikien ja vävyjen intressiä. Talonpitäjät taipuivat.

Ideaalitulokseen, yhteen yhtenäiseen lohkokon rajoittuvaan maatalaan, ei päästy vaan palstojen luku jäi edelleen melkoiseksi. Sen vuoksi vainiopakko pysyi monin paikoin yhä voimassa. Silti isojako merkitsi valtaisa käännettä valtakunnan sisäisessä kehityksessä. Vasta isojaon jälkeen torpparilaitoksen kasvu pääsi varsinaisesti vauhtiin ja entisiin yhteismetsiin rupesi ilmaantumaan uudistiloja, jotka kameraalisesti käsitettiin tilojen halkomisiksi, ei enää valtiovallan kontrolloimiksi ja vapaavuosilla varustamiksi varsinaisiksi kruununmaalle perustetuiksi uudistiloiksi. Periaatteellisella tasolla oli ehkä tärkeintä se, että vasta isojako toi myötään yksityisen maanomistuksen. Siihen saakka veron saaja eli valtio oli ymmärretty ylimmäksi maanomistajaksi

ja veron maksaja eli talonpoika eräänlaisen aliomistusoikeuden haltijaksi. Viime kädessä juuri tähän feodaaliseen oppiin oli perustunut kruunun tulkinta siitä, että se saattoi määrätä yhteisomistusalueiden käytöstä.

YHTEISVILJELY – VAINIOPAKKO – sai jälkimaailman silmissä huonon maineen. Sen katsottiin kammitsoineen yksityistä yritteliäisyyttä ja luoneen siten pohjaa isojaolle, joka sen lopulta poisti. Tässä käsityksessä piilee annos isojaon myöhäsyntyistä positiivisävyistä perustelua. Yhteisviljely merkitsi talokoohenkisyttä, ja vaikka se epäilemättä rajoitti aktiivisimpien ja kyvykkäimpien viljelijäin toimintamahdollisuuksia, se aivan samassa mitassa tuki heikoimpia ja laiskimpia osakkaita. Itse asiassa yhteisviljelyn päätyminen ja isojaon toimeenpano eivät ole kiinteässä syy- ja seuraussuhteessa toisiinsa. Yhteisviljely säilyi kauas 1800-luvulle saakka, ja vasta uusjaot koituivat sen kohtaloksi, eivät nekään heti eivätkä välittömästi. Lopullisen kuoliniskun yhteisviljelylle toivat maatalouskoulut, koneet ja apulantojen käyttö. Niiden myötä siirryttiin maatalouden tuoton tehostamiseen. Maanjaot eivät siihen vielä riittäneet. Ne loivat vain yksityiselle yritteliäisyyden perustan, josta se sitten aikanaan nousi.

Koulutetut maanmittarit joutuivat kantamaan jakojen raskaimman taakan. Monet heistä heittivät homman sikseen ja luopuivat tehtävästään alituisten valitusten ja joskus fyysisenkin uhkan uuvuttamina. Joku toinen astui eronneiden tilalle. Kului usein vuosikymmeniä, ennen kuin uusjaot saatiin päätökseen. Isojakotoimitusten ja uusjakojen synnyttämässä valitustulvassa näkyy, tosin jo kontrolloituna ja sivilisoituneena, se sama voima, joka oli aikoinaan johtanut väkivallan kierteeseen, vahvemman oikeuden hapattamaan yhteiskuntaan. Sitä mukaa kun raja alkoi pitää ja kiinteän omistuksen suoja lujittua, väkivalta talonpoikien osalta väistyi. Yhteiskuntarauhan aikaansaamiseen tarvittiin siis sekä pakottamiskykyistä valtiota että jakotoimitusten teknistä osaamista, modernia maanmittaustaitoa.

Erikseen on noteerattava muuan toinen varhaisten maanmittareitten ansio. Varsinaisen työsarkansa ohessa maanmittarit tulivat jättäneeksi jälkeensä muiston, joka koskee hyvin olennaisesti yhtä historian-tutkimuksen lohkoa. He laativat alueesta-ensin töikseen kertomuksen, joka loi pohjan ja perustan itse jakotoimitukselle. Maanmittareitten pitäjänkertomukset merkitsevät yleensä paikallishistoriallisen tutkimuksen varsinaista alkua. Vain jotkin matkailijain itsessään harvinaiset kuvaukset tai maaherrain ja käskynhaltijain raportit edustavat vielä varhaisempaa vaihetta. Jälkimmäiset kattoivat tavallisesti pitäjää laajemman alueen; maanmittareitten kuvausten kehikkona on nimenomaisesti pitäjä. Kyseisistä maanmittareitten pitäjänkertomuksista saa melkoisesti tukea tässä esitetylle tulkinnalle väkivallan taannoisesta yleisyydestä ja sen vähentymisen syistä.

HEIKKI YLIKANGAS on professori (emeritus) ja nimekkäimpiä suomalaisia historioitsijoita. Tuotteliaan Ylikankaan teoksista etenkin Nuijasota, Tie Tampereelle ja Tulkintani talvisodasta ovat herättäneet voimakasta keskustelua; teoksista keskimäinen sai vuonna 1994 Tieto-Finlandia-palkinnon. Heikki Ylikangas on kritisoinut suomalaisen historiankirjoituksen kansallis-idealista koulukuntaa ja historiankirjoituksen myyttejä.

Ylikangas on tutkinut erityisesti väkivaltarikollisuuden historiaa, sääty-yhteiskunnan sosiaalisia jännitteitä ja tapah-tumia Suomen sisällissodan tiimoilla 1918. Myös lukeva yleisö on löytänyt Ylikankaan tuotannon. Tietokirjojen lisäksi Heikki Ylikangas on tehnyt näytelmiä ja romaanin. (Lähde: Wikipedia.)